

Türkiye'nin Değişen Ortadoğu Algısı: İdeoloji-Güvenlikten Ekonomi-Medeniyete

Mustafa Yetim*

Giriş

Atatürk döneminde yönünü Batı'ya dönen ve Osmanlı mirasını yadsıyan Türkiye Cumhuriyeti Arap dünyasına olan ilgisini sınırlı düzeyde tutmuştur. “Yurtta Sulh Cihanda Sulh” anlayışını temel alan Cumhuriyeti kuran kadro, bu doğrultuda dışta barış ortamını teşvik ederek içte modernleşme ve devleti yeniden inşa etme sürecine hız vermiştir. Bu yaklaşımın temel dayanağı, dışta hiçbir ülke ile çatışmaya girilmemesi ve devlet yapısının gerçekleştirilen reformlarla sağlamlaştırılmasıdır. Bu anlayış, Ortadoğu algısının da temellerini oluşturmuştur. Bölgeyi çatışma ve istikrarsızlık kaynağı olarak gören karar alıcılar, Ortadoğu meselelerine karışmama-yı Türkiye'nin çıkarlarına uygun olarak değerlendirmişlerdir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ise ideolojinin getirdiği ayrışma, Ortadoğu ülkeleri ve Türkiye'nin ayrı bloklarda yer almasına neden olduğu gibi ilişkilerde ideoloji faktörünün etkisi artmıştır. Bu dönemde Ortadoğu Pan-Arap ve Baasçı iktidarların yönetiminde genelde Sovyet kampında yer alırken, Türkiye ise dış politikasını Batı'ya entegre etme çabası içine girmektedir. 1990'lar sonrasında dünyada ve Türkiye'de pek çok değişim yaşanmıştır ve bu değişim süreci devam etmektedir. 1983'te iktidara gelen Özal ile başlayan ekonomi temelli “aktif dış politika”¹ yaklaşımının uygulamasını 1990'ların başında başlayan Irak krizi ve savaşı sırasında Türkiye'nin bu krize ilişkin tutumunda görmekteyiz. “Aktif dış politika” yaklaşımının Türkiye'ye iç ve dış dönüşümü anlamında getirdiği pek çok yenilik olmasının yanında, Türkiye'yi yıllarca uzak kaldığı bir bölgeye tekrar yöneltmiş olması dış politika açısından önemli bir kırılma noktasıdır.

* Arş. Gör., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü.